

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Sžf/6/2015
Identifikačné číslo spisu:	7013200533
Dátum vydania rozhodnutia:	20.01.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:7013200533.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Mikuláš Váreha - VENIKOM, so sídlom Malá Tŕňa, ul. Tokajská č. 125/41, IČO: 35 479 345, zastúpeného JUDr. Pavlom Gombosom, advokátom so sídlom Moldavská cesta 21/A, Košice, proti žalovanému: Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky, so sídlom v Banskej Bystrici, Lazovná 63, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. 1100303/1/7654-34681/2013/5081 zo dňa 25. januára 2013, o odvolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 7S/59/2013-34 z 19. novembra 2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 7S/59/2013-34 z 19. novembra 2014 p o t v r d z u j e.

Odôvodnenie

Uznesením č. k. 7S/59/2013-34 z 19. novembra 2014 Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „krajský súd“) žalobcovi nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov. Rozhodnutie odôvodnil s poukazom na § 138 ods. 1, 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) tým, že žalobca nepreukázal splnenie podmienok na oslobodenie od súdnych poplatkov. Poukázal na skutočnosť, že ak by nepriaznivá finančná situácia žalobcu, v dôsledku skutočností, ktorých pôvod je v podnikaní a ktoré s podnikaním súvisia, bola dôvodom pre oslobodenie od súdnych poplatkov, znamenalo by to prenesenie časti rizika spojeného s podnikaním na štát, čo je neprípustné. Krajský súd uviedol, že žalobca nepredložil súdu žiadne dôkazy na preukázanie ním tvrdených skutočností, teda že by jeho pomery odôvodňovali priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Zdôraznil, že tieto dôkazy žalobca nepredložil na písomnú výzvu súdu z 15. októbra 2014 v stanovenej 10 dňovej lehote.

Proti tomuto uzneseniu podal žalobca v lehote ustanovenej zákonom odvolanie a žiadal, aby ho Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „NS SR“) zmenil a oslobodenie od súdnych poplatkov mu v celom rozsahu priznal. Odvolanie odôvodnil ust. § 205 ods. 2 písm. c/ a f/ OSP, nakoľko prvostupňový súd neúplne zistil skutkový stav a vec nesprávne právne posúdil.

Majúc jednoznačne za to, rozhodnutie Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky, ako aj rozhodnutie správcu dane ako prvostupňového orgánu sú nezákonné, poukázal na to, že patrí do skupiny spoločností

personálne spojených s p. Mikulášom Várehom, z ktorého dôvodu sú tieto spoločnosti účastníkmi niekoľko desiatok (až stovák) súdnych sporov, keď podanými žalobami napadli nezákonnosť postupu ako aj rozhodnutí daňových úradov, pričom ani jedna z vyššie uvedených súdnych vecí podľa informácií, ktorými disponuje žalobca, nebola právoplatne ukončená v neprospech týchto subjektov. Takto podľa žalobcu nejde o zjavne neúspešné uplatnenie práva. Poukázal tiež na to, že s ohľadom na neprimerané zaťaženie spoločností spojených s p. Mikulášom Várehom zo strany daňových úradov, pokračovanie v daňových kontrolách zo strany správcu dane, nerešpektujúcich rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach, nezákonné zadržiavanie finančných prostriedkov patriacich spoločnostiam spojených s p. Mikulášom Várehom zo strany daňových úradov, blokovaním majetku a v neposlednom rade aj z dôvodu negatívnej medializácie veci zo strany štátnych orgánov (nerešpektujúcich prezumpciu nevinu), spoločnosti spojené s p. Mikulášom Várehom (teda aj žalobca) nemôžu vykonávať žiadnu podnikateľskú činnosť. Z týchto dôvodov sa spoločnosti dostali do finančnej tiesne a žalobca nedisponuje žiadnou finančnou hotovosťou, s ktorou by mohol voľne disponovať. Taktiež žalobca nemá žiaden hnutelný či nehnuteľný majetok relevantnej hodnoty, ktorý by bolo možné speňažiť a s ktorým môže disponovať.

Žalobca nesúhlasil s odôvodnením krajského súdu, že tieto okolnosti sú pre posúdenie žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov irelevantné, nakoľko práve tieto okolnosti vytvárajú situáciu, ktorá znemožňuje žalobcovi (cez pomery žalobcu obmedzujúce vykonávať podnikateľskú činnosť a nakladať s majetkom a finančnými prostriedkami) súdny poplatok uhradiť, t.j. pomery žalobcu oslobodenie od súdneho poplatku odôvodňujú. Súdom vyrubená povinnosť uhradiť súdny poplatok žalobcovi prakticky znemožňuje domáhať sa ochrany svojich práv súdnou cestou (žalobca nemá finančné prostriedky na ich úhradu), ktoré predstavuje jeho právo zaručené Ústavou Slovenskej republiky. Súhlasil síce, že výška súdneho poplatku nepredstavuje príliš vysokú čiastku, ale pre žalobcu je aj táto suma v súčasnosti vysoká, spoločnosti personálne spojené s p. Mikulášom Várehom sú účastníkmi množstiev súdnych sporov, a tak celková výška súdnych poplatkov, ktorými sú tieto spoločnosti zaťažené predstavuje sumy až niekoľko desiatok tisíc eur. Domáhať sa súdnou cestou zrušenia rozhodnutia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky pritom predstavuje jedinou zákonnú cestu, ktorou si žalobca môže uplatniť právo na svoju ochranu v danej veci.

Nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov z dôvodu, že žalobca je podnikateľom a došlo by tým k preneseniu podnikateľského rizika z podnikateľa na štát (čo je hlavným argumentom, pre ktorý súd žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal) nemá podľa žalobcu oporu ani v súčasnej právnej praxi (aj praxi Krajského súdu v Košiciach) a nie je v súlade s judikatúrou NS SR. Poukázal pritom na rozsudok NS SR sp. zn. 5Obo/127/2008, 5Obo/128/2008 a 5Obo/129/2008 z 30. júla 2009, v zmysle ktorého:

„Ustanovenie § 138 ods. 1 O.s.p. oprávňuje súd na návrh účastníka priznať mu celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov. Predpokladom pre takéto rozhodnutie je skutočnosť, že to pomery účastníka odôvodňujú, a že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie, alebo bránenie práva. Zákon stanovuje rovnaké kritériá pre všetkých účastníkov bez rozlišovania, či ide o fyzickú, alebo právnickú osobu a podnikateľa, alebo nepodnikateľa. Zamietnutie návrhu obchodnej spoločnosti s odôvodnením, že by sa tým prenášalo podnikateľské riziko na štát, nemá oporu v zákone. Pri priznaní oslobodenia fyzickej osobe sú rozhodujúce najmä majetkové pomery, pričom súd neskúma, či si prípadne svoju situáciu nezavinil sám a priznanie oslobodenia by sa rovnako mohlo považovať za nespravodlivé zvýhodnenie oproti inému účastníkovi.“

Žalobca taktiež poukázal na uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Cob/39/2012-135, ktorým priznal žalobcovi - podnikateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, z obdobných dôvodov ako uviedol žalobca. Taktiež nesúhlasil s tvrdením krajského súdu, že nepreukázal ním tvrdené skutočnosti. Krajský súd má vedomosť o desiatkach a stovkách podaných žalôb spoločnosťami personálne spojenými s p. Mikulášom Várehom práve na Krajský súd v Košiciach. Krajský súd má taktiež vedomosť o množstve úspešných súdnych rozhodnutí (v prospech spoločností spojených s p. Mikulášom Várehom). Okrem toho tvrdil, že ho súd nevyzval na doplnenie žiadnych dôkazov, nevykonal žiadne dokazovanie a bez ďalšieho vec rozhodol v neprospech žalobcu, čo považoval za postup, ktorý je v rozpore so zákonom. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta

prvá OSP) preskúmal napadnuté uznesenie krajského súdu z dôvodov a v rozsahu uvedenom v odvolaní žalobcu (§ 212 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP) postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 250ja ods. 2 veta prvá OSP a dospel k záveru, že odvolaniu nie je možné priznať úspech.

Najvyšší súd z predloženého spisového materiálu krajského súdu zistil, že žalobca sa žalobou podanou 22. apríla 2013 a doručenou Krajskému súdu v Košiciach dňa 22. apríla 2013 domáha preskúmania rozhodnutia žalovaného č. 1100303/1/7654-34681/2013/5081 z 25. januára 2013, ktorým žalovaný potvrdil rozhodnutie Daňového úradu Košice č. 9800501/5/3511236/2012/Šol zo dňa 27. novembra 2012, ktorým bola žalobcovi potvrdená daňová exekučná výzva.

Krajský súd výzvou z 5. marca 2014 uložil žalobcovi, aby v lehote do 3 dní zaplatil súdny poplatok za žalobu v sume 70 eur podľa položky č. 10 písm. a/ sadzobníka súdnych poplatkov - prílohy zákona č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZSP“).

Uznesením zo dňa 4. apríla 2014 č. k. 7S/59/2013-21 krajský súd zastavil konanie podľa § 10 ods. 1 ZSP, pretože žalobca súdny poplatok v lehote ustanovenej výzvou nezaplatil.

Žalobca následne podaním doručeným krajskému súdu dňa 13. mája 2014 podal proti uzneseniu o zastavení konania odvolanie a súčasne požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov podľa § 138 OSP pre nepriaznivú finančnú a majetkovú situáciu, ktorú bližšie odôvodnil v zásade skutočnosťami, ktoré zopakoval aj vo svojom odvolaní. K návrhu nepripojil žiadne doklady preukazujúce jeho tvrdenia, uvedené v návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom k tomu krajský súd žalobcu výzvou z 15. októbra 2014 vyzval, aby podanie doplnil a v lehote 10 dní doručil súdu riadne vyplnené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov pre právnické osoby s tým, že toto tlačivo krajský súd žalobcovi zaslal.

Žalobca na výzvu súdu reagoval podaním doručeným súdu dňa 7. novembra 2014, v ktorom uviedol, že okolnosti uvedené v návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov týkajúce sa finančných pomerov žalobcu boli jediné zdokladované informácie, ku ktorým mal právny zástupca skutočný prístup a preto o nich súd informoval. Ostatné súdom požadované informácie potrebné k vyplneniu predmetného tlačiva a predloženie ďalších vo výzve súdu uvedených dokladov právny zástupca nemal k dispozícii, tieto informácie dokonca nemal k dispozícii ani žalobca. Právny zástupca mal vedomosť o povinnosti riadne zdokladovať súdu stav majetkových pomerov účastníka konania - svojho klienta, nevyhnutných pre súd z hľadiska posúdenia oslobodenia od súdnych poplatkov. O tejto povinnosti právny zástupca žalobcu ako svojho klienta riadne informoval. Právny zástupca mal však aj vedomosť o skutočnosti, že celá účtovná a ostatná agenda žalobcu, ktorá je nevyhnutná pre zdokladovanie jeho pomerov bola zaistená orgánmi činnými v trestnom konaní ešte v marci 2011. Zaistenie dokladov je problematické aj z toho dôvodu, že o ich zaistení nebol spísaný orgánmi činnými v trestnom konaní riadny protokol, preukazujúci ktoré doklady boli skutočne zaistené a preto si žalobca nevie zabezpečiť ani kópie svojich dokladov z vyšetrovacieho spisu. Žalobca konštatoval, že uvedená situácia spôsobuje mimoriadnu dôkaznú tieseň žalobcovi, tak v rámci prebiehajúcich daňových kontrol, ako aj v priebehu súdnych konaní. Dôkazom tejto skutočnosti je aj vec týkajúca sa oslobodenia od súdnych poplatkov. Tieto skutočnosti sú konajúcemu súdu známe aj z obsahu žaloby, ktorá bola predmetom tohto konania, ako aj z iných podaní vedených na Krajskom súde v Košiciach. Uviedol, že vzhľadom na uvedené, žalobca nezávinene nevie splniť povinnosť uloženú mu v predmetnej výzve, čo mu ale nemôže byť na ťarchu. Záverom zopakoval skutočnosti uvedené v návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Uznesením z 19. novembra 2014 č. k. 7S/59/2013-30 krajský súd zrušil uznesenie krajského súdu č. k. 7S/59/2013-21 zo dňa 4. apríla 2014 podľa § 10 ods. 6 zák. č. 71/1992 Zb. v spojení s ust. § 210a OSP a § 246c ods. 1 prvá veta OSP, pretože žalobca v lehote na podanie odvolania proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku zároveň požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov.

Uznesením z 19. novembra 2014 č. k. 7S/59/2013-34 krajský súd nepriznal žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov, nakoľko žalobca nepreukázal splnenie podmienok na oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 OSP.

Podľa § 5 ods. 1 písm. a/ zákona č. 71/1992 Zb. poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu, odvolania a dovolania alebo žiadosti na vykonanie poplatkového úkonu, ak je poplatníkom navrhovateľ, odvolateľ a dovolateľ.

Podľa § 138 ods. 1 OSP na návrh môže súd priznať účastníkovi celkom alebo sčasti oslobodenie od súdnych poplatkov, ak to pomery účastníka odôvodňujú a ak nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Ak nerozhodne súd inak, vzťahuje sa oslobodenie na celé konanie a má i spätnú účinnosť; poplatky zaplatené pred rozhodnutím o oslobodení sa však nevracajú.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá OSP pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti. Proti rozhodnutiu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky opravný prostriedok nie je prípustný.

Zákonodarca v citovanom ustanovení Občianskeho súdneho poriadku pripúšťa možnosť čiastočného, prípadne úplného oslobodenia od súdnych poplatkov. Predpokladom priznania oslobodenia od súdnych poplatkov je v prvom rade samotná žiadosť účastníka konania, preukázanie dôvodov, spočívajúcich v majetkových, sociálnych, finančných a pod. pomeroch účastníka, odôvodňujúcich oslobodenie od súdnych poplatkov a súčasne preukázanie, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva. Povinnosťou súdu je skúmať splnenie podmienok pre oslobodenie od súdnych poplatkov v každom prípade individuálne a to aj vzhľadom na individuálnosť každého konania.

Účelom ustanovenia § 138 OSP je, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať alebo brániť svoje právo. Pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov musia byť súčasne splnené dve podmienky. Prvou je nepriaznivá finančná, resp. majetková situácia a druhou skutočnosť, že nejde o svojvoľné alebo zrejme bezúspešné uplatňovanie alebo bránenie práva (teda quasi pravdepodobnosť úspechu v ďalšom konaní na strane žiadateľa). V prípade fyzických osôb sa prihliada aj na osobné a rodinné pomery. Vychádzajúc, ako z jazykového výkladu uvedeného zákonného ustanovenia, tak i zo zásady rovnosti účastníkov občianskeho súdneho konania, deklarovanou taktiež Európskym súdom pre ľudské práva, zákon nerozlišuje medzi subjektmi podnikateľskými a nepodnikateľskými. Oprávnenosť žiadosti preto súd hodnotí z hľadiska splnenia uvedených podmienok, pričom vychádza zo skutočností, preukázaných žiadateľom.

O oslobodení od súdnych poplatkov v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia súd rozhoduje na návrh účastníka konania, ku ktorému je tento povinný pripojiť listinné dôkazy, deklarujúce jeho majetkové pomery.

V prejednávanej veci žalobca požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov pre nepriaznivú finančnú a majetkovú situáciu, ktorú bližšie odôvodnil v zásade skutočnosťami, ktoré zopakoval aj vo svojom odvolaní. K návrhu nepripojil žiadne doklady preukazujúce jeho tvrdenia.

Najvyšší súd po oboznámení sa so spisovým materiálom vyhodnotil postup krajského súdu ako bezchybný a úplne v súlade s § 138 ods. 1, 2 OSP, ako aj právami na súdnu a inú právnu ochranu garantovanými Ústavou Slovenskej republiky.

Krajský súd v prejednávanej veci vykonal zisťovanie majetkových pomerov žalobcu, ktoré je potrebné nielen tvrdiť, ale ich aj preukázať. Neprihliadal na skutočnosť, že žalobca je podnikateľským subjektom ako na hlavný dôvod nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov, a už vôbec túto skutočnosť samu o sebe nehodnotil ako dôvod pre nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov.

Podľa § 121 OSP netreba dokazovať skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti, ako aj právne predpisy uverejnené alebo oznámené v Zbierke zákonov Slovenskej republiky a právne záväzné akty, ktoré boli uverejnené v Úradnom vestníku Európskych spoločenstiev a v Úradnom vestníku Európskej únie.

Podľa § 120 ods. 2 OSP vo veciach, v ktorých konanie možno začať aj bez návrhu, ako aj v konaniach o povolenie uzavrieť manželstvo, o určenie a zapretie rodičovstva, o osvojiteľnosti, o osvojenie, vo veciach obchodného registra a v konaniach o niektorých otázkach obchodných spoločností a družstiev (§ 200e) súd je povinný vykonať ďalšie dôkazy potrebné na zistenie skutkového stavu, hoci ich účastníci nenavrhl.

Majetkové pomery žalobcu nemožno považovať za skutočnosti všeobecne známe alebo známe súdu z jeho činnosti a konanie o oslobodenie od súdneho poplatku nie je konaním, v ktorom by zákon ukladal súdu vyhľadávaciu povinnosť vo vzťahu k dôkazom potrebným na zistenie skutkového stavu. Je preto výlučne na žalobcovi, aby svoje tvrdenie o nepriaznivých pomeroch sám preukázal, na čo slúži, okrem iných aj tlačivo, ktoré mu krajský súd doručil a ktoré je tiež dostupné na internete.

Keďže žalobca nepredložil relevantné doklady preukazujúce jeho tvrdenie o nepriaznivej situácii, krajský súd logicky nemohol vykonať akékoľvek dokazovanie v tomto smere. Preto bolo správne jeho rozhodnutie nepriznať žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov z dôvodu, že nepreukázal svoje tvrdenia o nepriaznivosti finančných a majetkových pomerov.

Následne nemožno prihliadať na počet súdnych konaní, ktorých je žalobca účastníkom, respektíve na úspešnosť iných spoločností nachádzajúcich sa v obdobnej situácii ako žalobca v súdnych konaniach proti Finančnému riaditeľstvu Slovenskej republiky. Bez riadneho preukázania finančných a majetkových pomerov táto skutočnosť osebe nemôže odôvodniť iné než zamietavé rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov.

Vzhľadom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnuté uznesenie krajského súdu podľa 250ja ods. 3 veta druhá OSP a § 219 ods. 1 OSP potvrdil, pretože krajský súd vo veci rozhodol po vecnej i právnej stránke správne a jeho postup pri rozhodovaní o návrhu žalobcu na oslobodenie od súdneho poplatku maximálne rešpektoval a chránil práva žalobcu na spravodlivý súdny proces.

O trovách odvolacieho konania najvyšší súd rozhodol tak, že neúspešnému žalobcovi ich náhradu nepriznal (§ 224 ods. 1 OSP v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá OSP, § 250k OSP).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zák. č. 757/2004 o súdoch o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.